

Seat No. : _____

AG-156

April-2015

M.A., Sem.-IV

**ECO-509-E : Economics
(Labour Economics)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

સૂચના : પ્રશ્નપત્ર પ્રમાણે જ પ્રશ્નનો નંબર લખવો.

1. ભારતીય શ્રમના વિવિધ લક્ષણો ચર્ચો. 14
અથવા
શ્રમ બજાર એટલે શું ? ભારત જેવા વિકસતા દેશમાં શ્રમબજારની લાક્ષણિકતાઓ ચર્ચો.
2. આર્થિક સુધારણા એટલે શું ? તેની શ્રમ પરની અસરો સવિસ્તાર સમજાવો. 14
અથવા
દ્વિતીય રાષ્ટ્રીય શ્રમ આયોગની ભલામણો સવિસ્તાર ચર્ચો.
3. એડમ સ્મિથના સમયથી વર્તમાન સમય સુધી વેતનના સિદ્ધાંતના વિકાસનું અવલોકન કરો. 14
અથવા
ભારતની વેતન નીતિની ટિકાત્મક સમીક્ષા કરો.
4. “સંચાલનમાં શ્રમિકોની ભાગીદારી” (WPM) નો ખ્યાલ સમજાવો. WPMના મોડેલ સમજાવો. 14
અથવા
સમજાવો :
(a) સામૂહિક સૌદાગીરીનો અર્થ અને પ્રકૃતિ
(b) સામૂહિક સૌદાગીરીના હેતુઓ
5. સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી માત્ર (a, b, c અથવા d) લખો : 14
(1) શ્રમના પ્રશ્નો ઉદ્ભવવાના પરિબલો કયા છે ?
(a) શ્રમ બજાર (b) ઉદ્યોગના ઉત્પાદનું વિતરણ
(c) માનસિક પરિબલો (d) ઉપરના બધા જ
(2) શ્રમના પ્રશ્નોનું કદ સામાન્ય રીતે ઔદ્યોગિક પ્રવૃત્તિઓ વધવાની સાથે _____
(a) ઘટે છે. (b) વધે છે.
(c) બિલકુલ ફેરફાર થતો નથી. (d) ઝડપથી ઘટે છે.

- (3) નીચે દર્શાવેલમાંથી કયુ સ્થળાંતરનું કારણ છે ?
 (a) વસ્તીનુ દબાણ
 (b) સંયુક્ત કુટુંબપ્રથા
 (c) જમીન વિહોણા ખેતમજૂરોમાં ધીમી ગતિથી વધારો
 (d) ઉપરના બધા જ
- (4) દ્વિતીય રાષ્ટ્રીય શ્રમ આયોગ કયા વર્ષમાં અસ્તિત્વમાં આવ્યું ?
 (a) ઓક્ટો. 15, 1999
 (b) ડિસે. 24, 1966
 (c) ઓક્ટો. 15, 2000
 (d) ડિસે. 25, 1967
- (5) નીચે દર્શાવેલમાંથી કયુ કાર્યપરિહારવૃત્તિનું કારણ નથી ?
 (a) કામની અયોગ્ય પરિસ્થિતિઓ
 (b) માનસિક અસંતોષ
 (c) વેતનોથી અસંતોષ
 (d) માનસિક સંતોષ
- (6) રેશનાલાઈઝેશન
 (a) ઉત્પાદકતાની ચાવી છે.
 (b) વિપુળતાની ચાવી છે.
 (c) પરિણામ છે, સાધન નથી.
 (d) ઉપરમાંથી એકપણ નહી
- (7) રેશનાલાઈઝેશન એટલે
 (a) આધુનીકીકરણ
 (b) મશીનીકરણ
 (c) સરળીકરણ
 (d) ઉપરના બધા જ
- (8) નીચે આપેલમાંથી કયુ વેતન નીતિનું હેતુ નથી ?
 (a) વેતન ભૂગતાનની ગેર પદ્ધતિઓ નાબૂદ કરવી.
 (b) શ્રમિકો માટે મહત્તમ વેતનો નક્કી કરવા.
 (c) આર્થિક વિકાસમાં શ્રમિકોને યોગ્ય ફાળો/વળતર અપાવવો.
 (d) માનવશક્તિની ફાળવણી અને વપરાશમાં સક્ષમતા મેળવવી.
- (9) JMCની રચનાથી ઉદ્ભવતા મહત્વના લાભો કયા છે ?
 (a) સારા ઔદ્યોગિક સંબંધો
 (b) વધારે સ્થિર શ્રમવર્ગ
 (c) વધેલ ઉત્પાદકતા
 (d) ઉપરના બધા જ
- (10) નીચે દર્શાવેલમાંથી કયું વેતનનુ નવ-પ્રશિષ્ટ સિદ્ધાંત છે ?
 (a) વેતનનો નિર્વાહનો સિદ્ધાંત
 (b) જીવન ધોરણનો સિદ્ધાંત
 (c) વેતન ભંડોળનો સિદ્ધાંત
 (d) ઉપરનો એકપણ નહીં
- (11) વેતન ભંડોળનો સિદ્ધાંત નીચે દર્શાવેલમાંથી કયા નામ સાથે જોડાયેલો છે ?
 (a) રીકાર્ડો
 (b) જે.એસ. મીલ
 (c) એડમ સ્મિથ
 (d) વોકર
- (12) સામૂહિક સૌદાગીરીનો ખ્યાલ નીચે દર્શાવેલમાંથી કોના દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો ?
 (a) ફ્રેન્ક તાનેનબોમ
 (b) બીટ્રીક વેબ
 (c) આર.એફ. હોકસી
 (d) ઉપરના એકપણ નહી
- (13) જ્યારે સામૂહિક સૌદાગીરી થકી કોઈ સમાધાન પર ના પહોંચાય, તો પછી સંગઠન શું કરે છે ?
 (a) હડતાલ બોલાવવી
 (b) તાળાબંદી કરવી
 (c) વાટાઘાટ કરતી વખતે હડતાળ ભંજક શ્રમિકો ભાડે રાખવા.
 (d) શ્રમિકોને પ્રબંધકો સાથે મળીને પ્રયત્નો કરવા છોડી દેવા.
- (14) ભારત સરકારે શોપ કાઉન્સિલ અને જોઈન્ટ કાઉન્સિલ સ્કિમની સ્થાપના કયા વર્ષમાં કરી ?
 (a) ઓક્ટો. 1971
 (b) ઓક્ટો. 1972
 (c) ઓક્ટો. 1973
 (d) ઓક્ટો. 1975

Seat No. : _____

AG-156

April-2015

M.A., Sem.-IV

ECO-509-E : Economics

(Labour Economics)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instruction : Write the no. of the question as per the question paper.

1. Discuss various characteristics of Indian Labour. **14**

OR

What do you mean by labour market ? Explain the characteristics of a labour market in a developing country like India ?

2. What do you mean by economic reforms ? Explain its impact on labour in detail. **14**

OR

Discuss in detail recommendations of Second National Commission on Labour.

3. Review the development of theories of wages from the days of Adam Smith to the present times. **14**

OR

Give a critical review of wage policy in India.

4. Explain the concept of WPM (Workers Participation in Management). Also explain models of WPM. **14**

OR

Explain :

(a) Meaning and nature of collective bargaining

(b) Objectives of collective bargaining

5. Choose the right option and write a, b, c or d only : **14**

(1) Factors which give rise to labour problems are

(a) Labour Market

(b) Distribution of product of the industry

(c) Psychological factors

(d) All the above

(2) The magnitude of labour problems usually _____ with the increase of industrial activity.

(a) decreases

(b) increases

(c) does not change at all

(d) decrease fastly

- (3) Which of the following are the causes of migration ?
- Pressure of population
 - Joint family system
 - Gradual increase in the class of agricultural landless labourers
 - All of the above
- (4) Second National Commission on Labour had been set up on _____
- Oct. 15, 1999
 - Dec. 24, 1966
 - Oct. 15, 2000
 - Dec. 25, 1967
- (5) Which of the following is not the cause of absenteeism ?
- improper conditions of work
 - psychological discontent
 - dissatisfaction from wages
 - psychological satisfaction
- (6) Rationalization is
- the key to productivity
 - the key to plenty
 - the end results and not means
 - none of the above
- (7) Rationalization implies
- Modernization
 - Mechanization
 - Simplification
 - All of the above
- (8) Which one of the following is not the objective of wage policy ?
- to abolish malpractices in wage payment
 - to set maximum wages for workers
 - to offer the workers just share in the fruits of economic development
 - to bring about more efficient allocation and utilization of manpower
- (9) Important benefits accruing from formation of JMCs are
- better industrial relations
 - a more stable labour force
 - increased productivity
 - all of these
- (10) Which of these is neo-classical theory of wages ?
- Subsistence theory of wages
 - Standard of living theory
 - Wage fund theory
 - None of the above
- (11) Wage fund theory is associated with the name of
- Ricardo
 - J.S. Mill
 - Adam Smith
 - Walker
- (12) The term collective bargaining theory has been coined by
- Frank Tannenbaum
 - Beatrice Webb
 - R.F. Hoxie
 - None of these
- (13) When no agreement can be reached through collective bargaining union may :
- call a strike
 - do a lock out
 - hire scab labourers while they negotiate
 - let workers try to work it out with management
- (14) In _____, the government of India announced a scheme for the establishment of shop councils and joint councils.
- Oct. 1971
 - Oct. 1972
 - Oct. 1973
 - Oct. 1975